

DAG ANCKAR:

ANTECKNINGAR KRING JOLLAS-KONFERENSEN

Det vetenskapliga nordiska samarbetet har de senaste åren även på statsvetenskapens område tagit sig glädjande många konkreta uttrycksformer. Man kan här nämna de nordiska statsvetenskapliga föreningarnas gemensamma årsbok »Scandinavian Political Studies» samt den sammordiska tidskriften för studier i internationell politik, »Cooperation and Conflict.» Som en ytterligare samarbetsform har tillkommit de nordiska statsvetarkonferenserna, av vilka den första försiggick i Oslo för två år sedan och den andra hölls i Jollas nära Helsingfors den 19—22 augusti i år.

Den organisatoriska ramen kring Jollas-konferensen behandlas på annan plats i denna tidskrift,¹ varför den inte här ägnas vidare uppmärksamhet. I stället skall några spridda anteckningar göras kring framträdande riktlinjer i konferensdiskussionerna.

Konferensen arbetade såväl med plenarföredrag som med verksamhet i fyra arbetsgrupper (rekrytering av eliter, experternas andel i offentlig förvaltning, intressegrupper och partier och internationell politik), varjämte programmet omfattade en diskussion om forskarutbildningen inom nordisk statsvetenskap. Av de fem plenarföredragen behandlade två statsvetenskapens anknytning till angränsande discipliner. Professor Erik Allardt (Helsingfors) redogjorde för förhållandet mellan statsvetenskap och sociologi,² medan professor Erling Bjøl (Aarhus) talade om förhållandet mellan statsvetenskap och internationell politik. Professor Allardt pläderade här för upprätthållandet av en distinktion mellan de två begreppen politikens sociologi och politisk sociologi. Det är fråga om två olika utvecklingslinjer, av vilka politikens sociologi avser en riktning som söker förklara politiskt beteende på basen av samhällsklass, och alltså utgår från en stratifieringsaspekt. Termen politisk sociologi å andra sidan betecknar en riktning som visar ett större intresse för en institutionell aspekt, i det den observerar att sociala och politiska institutioner själva kan generera och utforma för-

¹ Se on rapport av Ulf Sundqvist, sid. 165—167 i detta nummer.

² Föredraget ingår i sin helhet i Poliitiikka. 3/1968, sid. 87—99.

ändringar. Politisk sociologi står alltså statsvetenskapen betydligt närmare än politikens sociologi och kan sägas utgöra ett faktiskt gränsområde mellan statsvetenskap och sociologi. Politikens sociologi är däremot ett sociologiskt specialområde, som sysslar med en sociologisk reduktion av politiken.

Professor Jan-Magnus *Jansson* (Helsingfors), som i sitt föredrag behandlade den jämförande politologiska forskningens möjligheter i Norden, lade fram ett förslag om inrättande av nordiska datauppläggningscentraler. Förslaget visade sig vinna genklang bland konferensdeltagarna. Överhuvudtaget kunde ett glädjande stort principiellt intresse för utvecklandet av den jämförande nordiska forskningen förmärkas, detta kom fram såväl i de diskussionsinlägg som följde på professor *Janssons* föredrag som i informella samtal mellan konferensdeltagarna. Det är givet att många praktiska problem måste lösas innan detta principiella intresse kan ta sig mer konkreta uttrycksformer, men den primära förutsättningen härför, enighet om ett ökat samarbetsbehov, synes vara för handen.

Analys av beslutsprocesser var ämnet för ett uppmärksammat föredrag av t.f. professor *Björn Molin* (Göteborg). Föredragshållaren underströk att tiden ej ännu är mogen för mer vittgående generaliseringar och systematiseringar rörande detta svårbehandlade frågekomplex, varför forskningen tills vidare främst bör ta sikte på case studier. Den efterföljande debatten var rätt livlig, här framhölls bl.a. de svårigheter som uppstår när det gäller att operera med modeller som bör uppfylla två delvis motsatta krav: dels bör de vara renodlingsbara, dels bör de vara verklighetstroga. Upphov till en livlig debatt gav också professor *Knut Jacobsens* (Oslo) föredrag om samhällsplanering. Diskussionen tog här fasta på förhållandet mellan samhällsplanering och näringsliv, det konstaterades att överensstämmelsen i intressegemenskap här ofta kan ifrågasättas. Då en dylik överensstämmelse utgör en nödvändig förutsättning för en effektiv samhällsplanering blir det en angelägen uppgift att göra det möjligt för berörda kretsar att identifiera sig med de nödvändig förutsättning för en effektiv samhällsplanering, blir det en angelägen uppgift att göra det möjligt för berörda kretsar att identifiera sig med de värden samhällsplaneringen representerar.

Konferensen erbjöd rika tillfällen att stifta bekantskap med de olika riktningar av statsvetenskapen som intar en framskjuten position i de olika grannländerna. Intressant var det bl.a. att konstatera att man i Norge nått rätt långt inom den gren som berör experter och offentlig förvaltning. Inte mindre än nio norska bidrag presenterades inom denna arbetsgrupp, som bl.a. ventilerade problem som experternas deltagande on funktion i den offentliga administrationen, informationsfördelningens ökade relevans och välfärdssamfundets avideologisering. Här har de övriga nordiska länderna onekligen ett stort norskt försprång att inhämta. För Sveriges del kunde

man inom partiforskningen registrera en tydlig inriktning på en »strategisk approach», där en strävan att studera och förklara partiets beteende utgående från antaganden om deras bakomliggande motiv står i förgrunden. Ett dylikt forskningsgrepp som opererar med en rationell teori som utgångspunkt kan dock ibland vara förenat med vissa svåra komplikationer. Detta demonstrerades tydligt av doktor Pekka *Nyholm* (Helsingfors), som lämnade en preliminär rapport om några intressanta iakttagelser ur det arbete om förhållandet mellan riksdag och regering i Finland han f.n. är sysselsatt med. Sålunda kunde han påvisa att partiernas riksdagsgrupper vid omröstningarna ingalunda alltid uppträder på ett sådant sätt som strategiska och rationella antaganden skulle ge vid handen.

Ett annat intressant svenskt initiativ inom parti- och organisationsforskningen presenterade docent Nils *Elvander* (Uppsala), som arbetar med ett försök att genom en jämförande analys av partiernas och organisationernas inlägg i den skattepolitiska debatten i Sverige precisera och operationalisera de av Gabriel *Almond* skapade begreppen »interest aggregation» och »interest articulation.» I detta sammanhang diskuterades även frågan om vilka möjligheter man har att utgående från en debattanalys dra bestämda slutsatser om inflytandeförhållanden. Den allmänna uppfattningen var att möjligheterna måste bedömas som begränsade, bl.a. därför att en debattanalys främst kretsar kring »färdiga» resultat utan att beakta interna bakomliggande processer.

En finländsk iakttagare kunde inte undgå att imponeras av den rapport över vissa i Sverige pågående forskningsprojekt, som lades fram av preceptor Olof *Ruin* (Stockholm). Enbart det s.k. kommunalforskningsprojekt, som redan pågått en längre tid, beräknas leda till c. 50 st. licentiat- och doktorsavhandlingar! För en tid sedan startades även ett partiforskningsprojekt med uppgift att bl.a. undersöka partier som delar av hela system, här planerar man dels att medelst intervjuer av centrala partistrateger undersöka partistrategierna före val och dels att studera hur partierna under en 10-årsperiod förhåller sig till olika sociala grupper i avsikt att maximera sitt röstetal. De framträdande problemen i samband med dessa forskningsprojekt torde främst gälla en tillräcklig rekrytering av forskarkrafter, däremot inte hur forskarbegåvningar skall beredas möjligheter till vetenskaplig vidareutveckling. Utgående från finländska förhållanden är problemställningen i sanning unik — det är kanske med en underton av avund man påpekar att ett så stort antal undersökningar inom ramen för ett givet forskningsprojekt inte gärna kan göra anspråk på ett större mått av självständighet och originalitet.

Om också de tragiska händelserna i Tjeckoslovakien kastade sin skugga över konferensdagarna blev samvaron i Jollas till ett angenämt minne. På ett utmärkt sätt kan Jollas-konferensen sägas ha fyllt dylika konferensers

---

centrala funktion: att erbjuda ett tillfälle att knyta nya kontakter, ventilera gemensamma vetenskapliga problem och bekantgöra sig med forskningens inriktning och framsteg i grannländerna. Man förenar sig därför mer än gärna i den av professor Jansson uttalade förhoppningen om de nordiska statsvetarkonferensernas institutionalisering.